

FRAMSIKT – FORSLAG

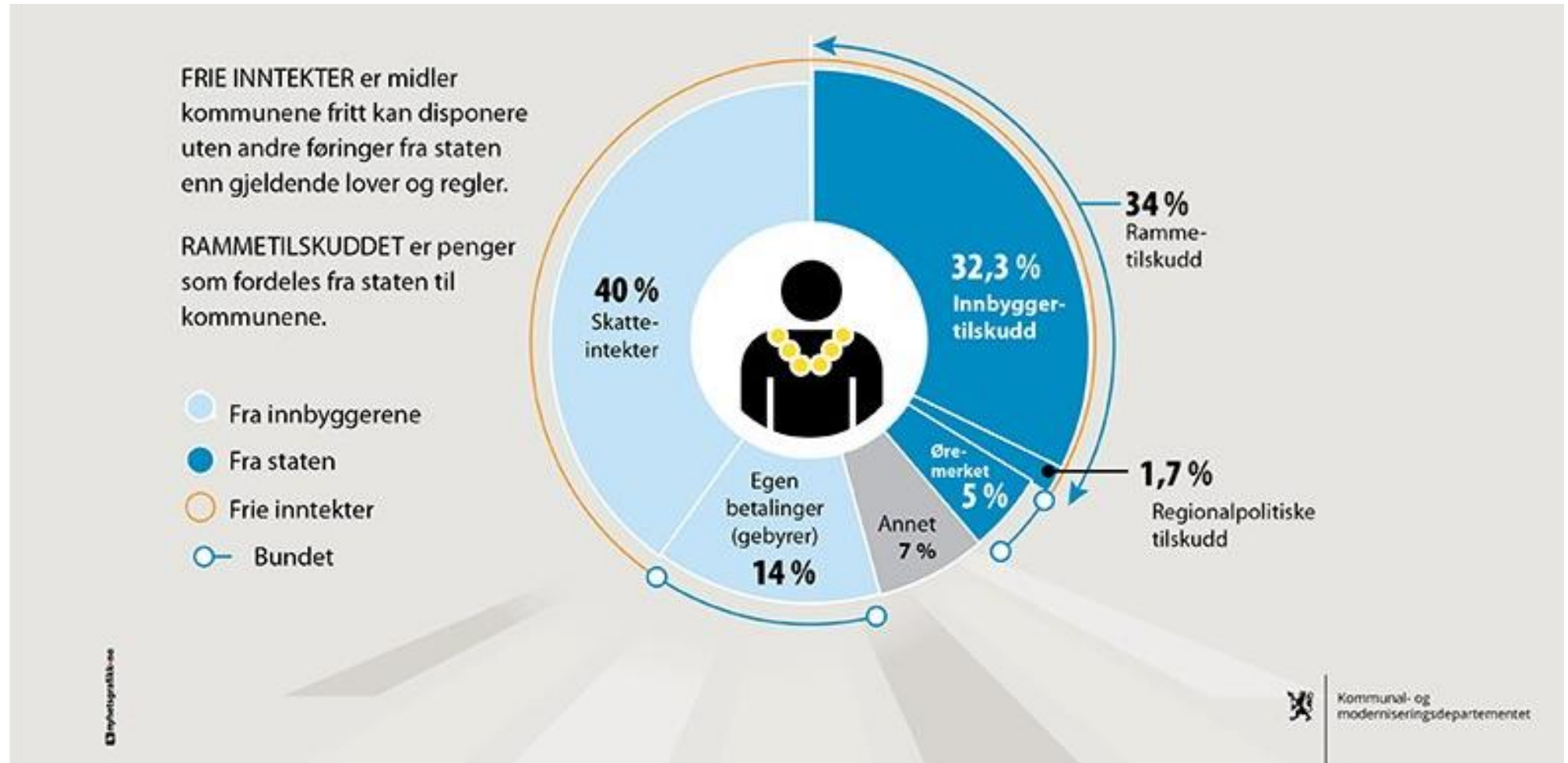
Handlings- og økonomiplan 2023-2026 Budsjett 2023

KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG 26.10.2022

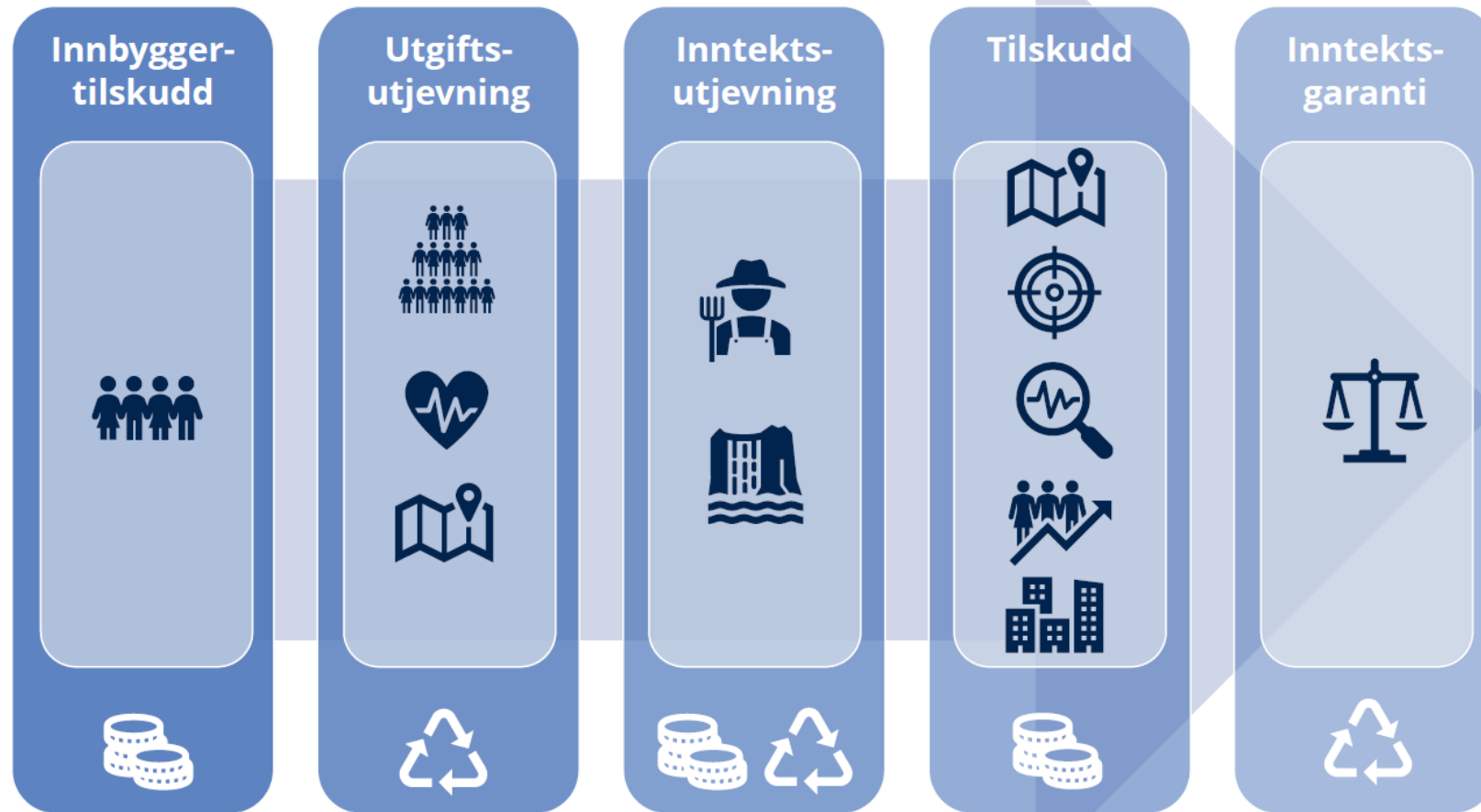
Utgangspunkt for budsjettprosessen

- Forslag til statsbudsjett
- Lokale føringer og vedtak:
 - Vedtak, fattet i forbindelse med behandling av strateginotatet i juni
 - Føringer i kommuneplanens samfunnsdel
 - Kjente volumendringer innen drift, både økninger og reduksjoner - økninger bare delvis kompensert
 - Kommunens høye driftsnivå over tid
- Hovedfokuset har vært på å oppnå et realistisk driftsbudsjett, med utgangspunkt i klare budsjettpremisser
- Budsjett 2023 er et ledd i en større omstillingsprosess som må gå over tid
- Omstillingsprosessen har i stor grad blitt påvirket av renteøkningen
- Realistiske driftsrammer som en forutsetning for styrking av disposisjonsfond

Slik får kommunen inntektene

Hvordan er rammetilskuddet satt sammen?

Innbyggertilskudd

Innbyggertilskudd før omfordeling:

- Innbyggertilskuddet blir først fordelt med et likt beløp per innbygger. Dette beløpet er **28 077 kroner** i 2023.
- For Levanger kommune utgjør dette: 28 077 kroner x 20 275 innbyggere
= **569 259 269 kroner.**

Utgiftsutjevning

- Kompensasjon for ufrivillige kostnadsforskjeller
- Omfordeling fra kommuner som er billigere å drive til kommuner som er dyrere å drive
- Dette skjer etter en objektiv kostnadsnøkkel som f.eks. tar hensyn til:
 - Antall barn i skolepliktig alder
 - Entall eldre
 - Bosettingsmønster
 - Reiseavstander i kommunen
- Levanger har for 2023 en behovsindeks på 1,0289 (dvs. at kommunen er 2,89 % dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen, i 2022 var behovsindeksen 1,0341)
- For Levanger utgjør utgiftsutjevningen **kr. 36 821 456,- i 2023 (ca. 4 mill. kroner lavere enn i 2022)**

Inntektsutjevning

- Det er store forskjeller i skatteinntektene mellom kommunene
- Gjennom inntektsutjevning (skatteutjevning) utjevnes delvis disse forskjellene mellom kommunene
- Skatteinntektene blir omfordelt fra kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet til kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet
- For Levanger utgjør inntektsutjevningen **kr. 107 963 000,-** i 2023

Tilskudd

Distriktpolitiske tilskudd gis til kommuner i ulike deler av landet med særskilte utfordringer. Disse tilskuddene er:

- Veksttilskudd
- Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd
- Storbytilskudd
- Småkommunetillegg
- Sør-Norge-tilskudd
- Regionsentertilskudd

Levanger kommune mottar ikke slike tilskudd

Inntektsgaranti (INGAR)

- For Levanger gir INGAR et **trekk på kr. 832 058,-** for 2023
- Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er *lavere enn 400 kr pr innbygger*

Sentrale/generelle driftsinntekter 2022

- **Skatt på inntekt og formue og rammetilskudd**
 - Kommunenes arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KS) sin inntektsprognosemodell benyttes som grunnlag for anslag for skatteinntekter og rammetilskudd
 - **Samlet utgjør skatt og rammetilskudd for Levanger 1.318.833.000,- i 2023**
 - Skatt 595,7 mill. kroner
 - Inntektsutjevning 107,9 mill. kroner
 - Rammetilskudd 615,2 mill. kroner (inkl. skjønnsmidler)
 - Andre inntekter ca. 600,0 mill. kroner
 - eiendomsskatt, øremerka tilskudd, refusjoner, kommunale gebyrer (selvkost), husleie, salg av tjenester, vederlag, finansinntekter
- [Lenke til Levanger kommunes inntekter \(skatt og rammetilskudd\)](#)
- **Lønns- og prisveksten fra 2022 til 2023 (deflatoren) anslås til 3,7 prosent (herav lønnsvekst 4,2 %).**

Kr. 1 900 000 000,-

Kr. 5 200 000,-

Føringer fra statsbudsjettet

- Barnevernsreformen, «opptrapping» – 1,7 mill. kroner
- Barnehager
 - Maksimal foreldrebetaling foreslås redusert til 3.000,- pr. mnd. fra 01.01.23 – 1,3 mill. kroner – i tillegg 1,6 mill. kroner for helårseffekt av reduksjon i makssats 01.08.22
 - Forslag om å redusere pensjonspåslaget til private barnehager med 2 %-poeng fra 01.01.22 – videreføring av overgangsordning for enkeltstående barnehager – 0,2 mill. kroner i reduksjon
- Basistilskudd fastleger økes fra 01.05.2023 – 1,8 mill. kroner
- Helårseffekt av 12 timers gratis SFO på første trinn - 3 mill. kroner
- Helårseffekt barnekoordinator – 0,3 mill. kroner
- Helårseffekt av å ikke hensynta barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp - 1,1 mill. kroner
- Økte veiledende satser for sosialhjelp - 0,2 mill. kroner

NYHETER

Jonas Gahr Støre taler til APs landsstyre

I dag 11:00

30:3

Støre om statsbudsjettet: – Det blir bråk

FOLKETS HUS, OSLO (VG) På dagen ett år etter valgseieren, stålsetter statsminister Jonas Gahr Støre sine partifeller for at det blir mye bråk i høst, når det skal strammes inn.

vg.no

Finansministeren om statsbudsjettet: – Krevende

Vedum understreker at offentlig pengebruk må ned for å dempe inflasjons- og rentepress: – Vi ser selvfølgelig at det merkes veldig hardt.

E24

SE: Finansministeren holder foredrag før budsjettkonferanse

30. august

Finansdepartementet

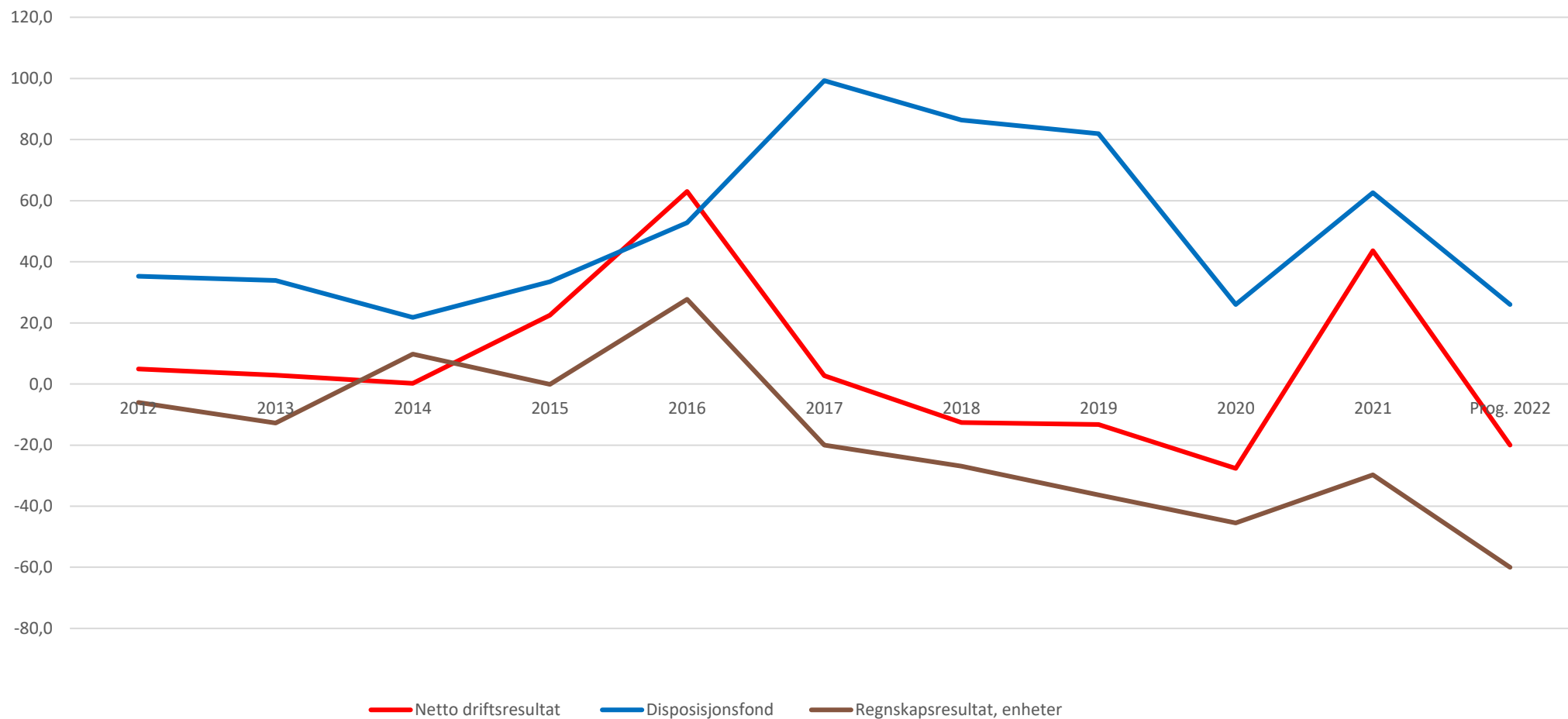
1:03:40

nrk.no

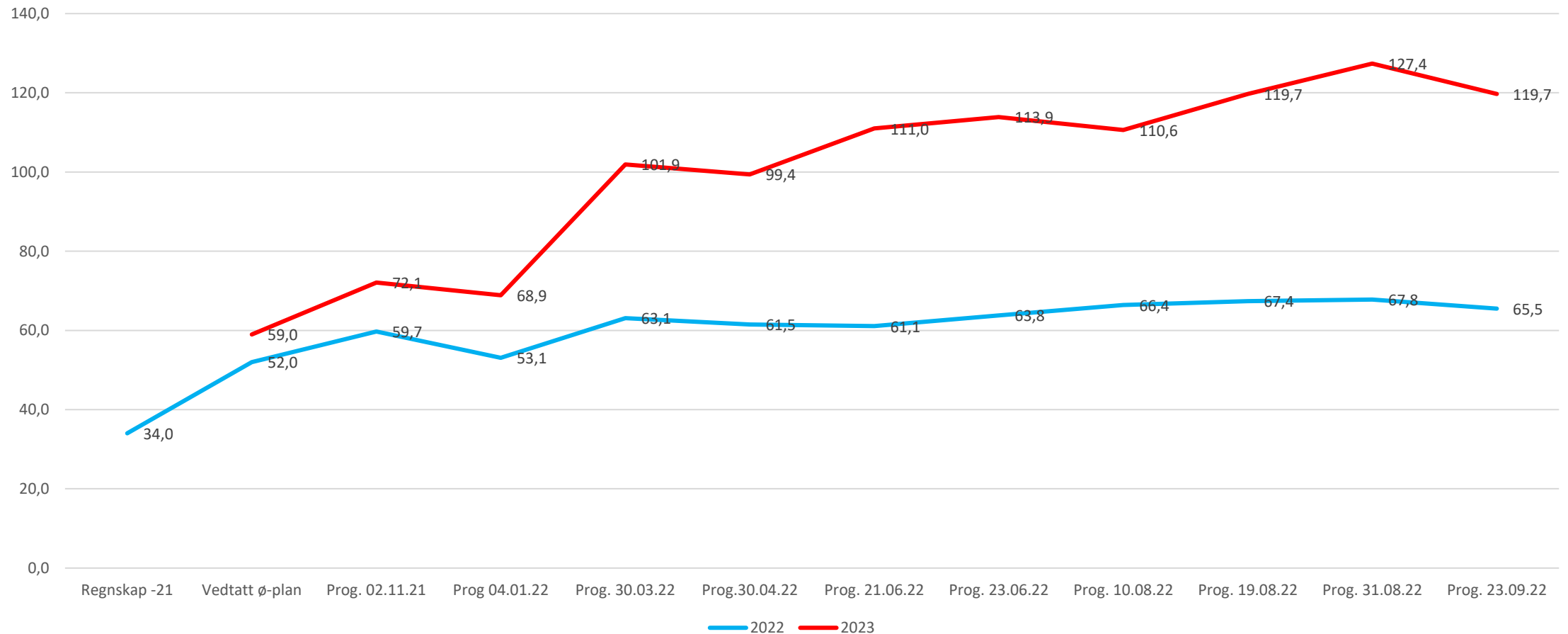
Lokale forhold som påvirker budsjettet

- Merforbruk over tid
- Kommunens gjeldsnivå

Kommunens driftsresultat har vært i ubalanse over tid

Hovedutfordringen er renteutviklingen

De har bygget opp kjempegjeld, og nå kommer rentesjokket: - Selvsagt svært bekymrende

HARDE SIGNALER: Økonomisjef Arnstein Kjeldsen i Levanger kommune sier at det blir en uvanlig tøff budsjettøst, hvor færre investeringer og kutt i flere enheter vil bli helt avgjørende. Foto: Trønder-Avisa

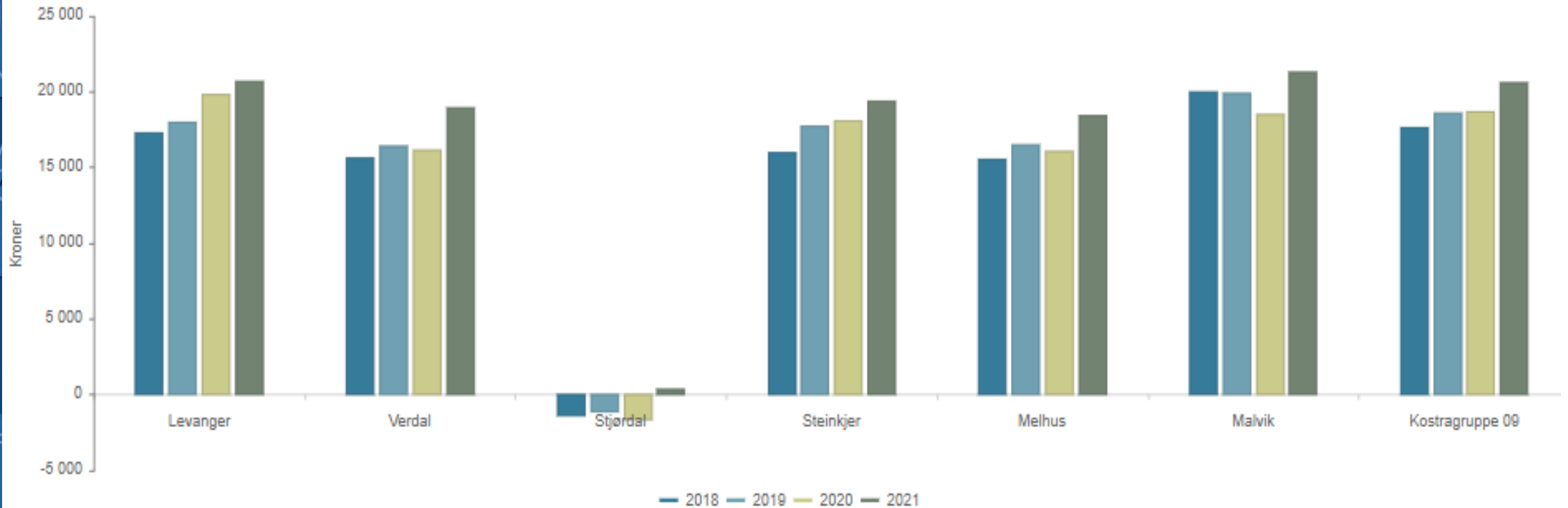
Av Øyvind Bones og Tor Johnny Friberg

Publisert: 16.10.22 19:35

Del

Kommunene Steinkjer, Levanger og Verdal har snart 10 milliarder kroner i samlet gjeld. Når rentebomben nå smeller, går det hardt utover driftsbudsjettene.

Helse og velferd er ikke lenger hovedutfordringen

Netto driftsutg. pr. innbygger, pleie- og omsorg

Hovedgrep for å kunne levere et budsjett i balanse

- 2% innsparingskrav for alle enhetene - også de enhetene som (delvis) får kompensasjon for økt brukertilgang
- Bruk av disposisjonsfond
- Økte inntekter fra eiendomsskatt

Innfører strakskutt i driften for alle enheter: - Her må alle bidra

KREVENDE ØKONOMISK SITUASJON: Peter Ardon har før kveldens kommunestyremøte sendt ut et notat hvor det kommer fram at kommunen styrer mot et merforbruk på 35 millioner kroner ved årets slutt. Foto: Johan Arnt Nesgård

Nyheter

- Kommer ikke unna en diskusjon rundt eiendomsskatten

Prisvekst, rentehevinger, og en helsesektor i omstilling: - Vi kommer ikke unna en diskusjon rundt eiendomsskatten, sier kommunedirektør Peter Ardon.

Kommunedirektør i Levanger, Peter Ardon er tilbake på kontoret sitt etter sommerferien. Innherred har tatt turen for å spørre ham om hvilke saker han tror blir aktuelle utover høsten. FOTO: ODIN NORDTØMME

[Førstehjelp på 1-2-3 Ressurshefte.pdf \(kmspeider.no\)](#)

Disse tiltak gjør at vi ligger i et økonomisk stabilt sideleie

Skatt på eiendom

- Siste taksering foretatt for 12 år siden
- Ny taksering pågår etter politisk bestilling
- Dette gi et nytt eiendomsskattegrunnlag
- Nytt eiendomsskattegrunnlag ligger betydelig høyere
- Retakseringen er ikke ferdig før i november – forslag til promillesats fastsettes da

Skatt på eiendom

- For 2021 og 2022 er takstene skrevet opp 10% årlig, samlet
- For 2023 er det i alt budsjettert med 63 mill. i eiendomsskatteinntekter. Forslaget er ca. 11 mill. kroner høyere enn budsjettert nivå for 2022, tilsvarende 20 % økning
- Økningen gjelder for næring og bolig/fritidseiendommer samlet

Varsler prissjokk på vann og kloakk

Avgiftene til vann og avløp vil øke kraftig i en mengde norske kommuner neste år. Finansminister Trygve Slagsvold Vedum (Sp) ber kommunene vise måtehold når nye prosjekter planlegges.

På Mindemyren i Bergen er et større anleggsprosjekt i ferd med å ferdigstilles. Direktør Magnar Sekse i Bergen Vann gleder seg over resultatet, men bergenserne må regne med økte avgifter neste år.

FOTO: ODD ARNE OLDERBAKK / NRK

Mats Rønning
Journalist

Vibecke Wold Haagensen
@NRKvibecke
Journalist

Publisert i går kl. 21:06
Oppdatert for én time siden

Innsparingstiltak 2%

Område	Beløp (1000 kr)
Politikk/Kom.dir/Service og- dig.senter	-1 097
Oppvekst/utdanning	-6 618
Helse/velferd	-8 077
Samfunnsutvikling	-2 127
Kommunesamarbeid	-423
SUM	-18 342

Innsparingstiltak 2% - tiltak

- Færre politiske møter (forutsettes på alle nivåer unntatt formannskapet)
- Vakanser i kommunedirektørens stab
- Bysykler videreføres ikke
- Lærernorm blir krevende å ivareta
- Fornying av læremateriell/utstyr i skole og barnehage må vente
- Vakanser i stillinger innen barn og familie
- Endring i tjenestetilbud i 2023 innen helse/velferd
- Omstilling helse og velferd – omhjemling av plasser (11 leiligheter til institusjonsplasser)
- Habilitering, ramme økt, men ikke budsjettert med ytterligere brukervekst
- Redusert undervisningstilbud voksenopplæring
- Redusert tilbud innen kultur (kulturskolen, BUA, vakanse bibliotek og ungdomshus, red. tilskudd baneleie, redusert aktivitetstilskudd)
- Reell nedgang i vedlikehold, redusert med ca. 7 mill. kroner – ligger på et absolutt minimum
- Redusert gjennomføring av forskriftsfestede kurs i brann og redning

Budsjettpremisser:

Aylor®

Kommunale bebygg. Hvor høye gebyr er akseptable? Vann- og avløp ligger godt under landskommunensnittet. Kommunen har investert i mindre på avløp enn de fleste de senere årene. Til tross for dette vil rentekostnadene omtrent doubles til 2021 ettersom det er nødvendige investerte i avløp og renten. Med bakgrunn i dette er nødvendige investerte i avløp og renten. Med bakgrunn i dette er nødvendige investerte i avløp og renten. Med bakgrunn i dette er nødvendige investerte i avløp og renten.

Bygg og elendom: Det er fortsatt at både energibehov (biomass) samme nivået som i 2021, og at prisen vil være komme ned på budsjettåret 2022. Energipriser er dagens marked er svært ustabil. Energibehov hvor kalt vinteren blir sammenlignet med tidligere år. Det er kun lagt inn at biomasse vil være et viktig

Det må være et minimum af driftskostnader på de lover og forskrifter som berører kommunale udgifter og et udtryk af de vækstløse over kommunale udgifter. Dermed vil det være et minimum af driftskostnader på de lover og forskrifter som berører kommunale udgifter og et udtryk af de vækstløse over kommunale udgifter. Dermed vil det være et minimum af driftskostnader på de lover og forskrifter som berører kommunale udgifter og et udtryk af de vækstløse over kommunale udgifter.

Bolig:
Energihøvet ligger på 2021-nivå, energipriser varierer væsentligt i talliste, energikostnaden på strøm og gas 1 % fra 2022.
Når det gjelder kommunale avgifter/gebyrer er vann- og kloakkavgiften økt med 15 %.
Vedlikehold av bygningsmassen ligger på et minimum, det er gjort enkle reparasjoner og utbedringer, men det er fortsatt behov for større arbeid.

[illegible]

... og de kan ikke se
dette. Vi
kommune
nøe udført

Samferdsel, park og parkering
Bussdeltakerne er redusert mest
Spesialt dritt av veien

... og har været prisstøket de senere arene.
 ift. udsættelse af materiel har økt mye, opptil 20% økt.
 av sak om økt økte parkeringskontrollen. Deres kontrollen klart
 derens trafikkontroll i sentrum, kan en se for seg at innfektene reduseres i
 arene framover.
 framkommer av reduksjon utgifter til vedlikeholdelse kan i verste fall føre til
 framkommer utgifter ikke kan opprettholde i senere. Bør så mye redusert av
 hjemme i egenstat, endringer mm. vil ha problem, skolebarn
 enkelte idet på arbeid (vår) om såkk utvirkning
 legge fram sak om utbyggingsplaner
 innputte trafikkontroll
 oppreduserte

[illegible]

...kostnad blir ved sammenslåing av 110-sentralene i Trø-

[illegible]

ved Norske Skov. Utredningen
Fibrotangen i
Avsetning til vedlikehold og reparasjon
reparasjoner og vedlikehold på utstyr, spesielt
til egne mannskap får større påvirkning av farlige sto
beredskap. Gammelt utstyr kan også føre til at utsty
dermed tap av liv, verdier og miljø. Ved havan av ut
orientert.
Dette driftskostnader til verneutstyr, drøvstøt, forbru
driftsbudsjett.

70. og 1990-tallet og
gens krav.
vember hvert år.

hold - som en
akterer til å
holde

Budsjettpremisser

Lønns- og prisveksten
fra 2022 til 2023
(deflatoren) anslås til
3,7 prosent

Lønnsvekst i samsvar
med forutsetninger i
statsbudsjettet, 4,2
prosent

Inntektsvekst i samsvar
med forslag til
statsbudsjett 3,3
prosent

Enheter i liten grad
kompensert for
prisvekst (kun kjøp av
tjenester)

Rentenivå i samsvar
med prognose i
oktober -22,
porteføljerente på 3,78
prosent

Bosetting av 170
flyktninger i 2022 og 50
i 2023

Nye e-skattsatser gir en
inntekt på 63 mill.
kroner

Streng innkjøps- og
ansettelseskontroll
videreføres

Prioriteringer drift, fellesområder

Fellesområder	Tiltak	Beløp (mill. kr.)	Statsbudsjett
Fellesområdet	Skadeforsikringer, økte premier	1,0	
Fellesområdet	Helseplattformen, lisenser	1,3	
Fellesområdet	Lisenser sak/arkiv og hjemmeside	1,5	
Politikk	Valg	0,3	

Prioriteringer drift, helse/velferd

Helse	Tiltak	Beløp (mill. kr.)	Statsbudsjett
Habilitering	Økt antall brukere	16,9	
Institusjonstjenesten	Basistilskudd fastleger	1,8	x
Institusjonstjenesten	Legevakt, riktig nivå	0,3	
NAV	Barnetrygd utenfor beregningsgrunnlag sosialhjelp	1,95	x
NAV	Økte satser sosialhjelp	0,4	x

Prioriteringer, oppvekst og utdanning

Oppvekst	Tiltak	Beløp (mill. kr.)	Statsbudsjett
Barn og familie	Barnevernsreformen/tiltak	2,7	x
Barn og familie	Barnekoordinator høst 22	0,3	x
Barn og familie	Skjønnsmidler prosjekt	2,0	x
Barn og familie	Barnevernvakt, mister statlige tilskudd	0,5	
Oppvekst felles	Gratis SFO, 12 t 1. klasse	2,5	x
Oppvekst felles	Spesialundervisning i private grunnskoler	1,7	
Barnehage	Redusert foreldrebetaling	4,2	x
Barnehage	Økte tilskuddssatser	16,5	
Frol b.skole/oppvekst felles	Økning antall barn på spesialavdeling (TOA)	1,4	

Prioriteringer, samfunnsutvikling og kommunesamarbeid

Annet	Tiltak	Beløp (mill. kr.)	Statsbudsjett
Teknisk enhet	Økte kostnader/prisvekst	2,2	
Teknisk enhet	Økt areal ny brannstasjon	0,3	
Teknisk enhet	Økte driftskostnader v/omhjemling Breidablikktunet	0,3	
IKT	Etableringskostnader nytt samarbeid	0,45	
Kommuneadvokat	Økning 1 årsverk advokat	0,7	
Innherred innkjøp	Økning 1 årsverk rådgiver	0,3	
Brann/redning	Økte kostnader nødnett og tilpasning av ramme til hendelser	2,2	
Finanskostnader	Renteøkning og økt låneportefølje	67,8	

Investeringer

Tiltak, beløp i mill. kr.	2023	2024	2025	2026
Brannstasjon Levanger	69,9	-	-	-
Sentralkjøkken	23,1	-	-	-
Infrastruktur Levanger havn	8,0	-	-	-
Velferdsteknologi, inkl. Helseplattform	1,2	0,5	0,5	0,5
Åsen barne- og ungdomsskole	-	-	2,0	108,0
Avløp	29,9	30,5	29,0	24,5
Vann	29,8	29,3	23,5	23,6
Tomteområder	25,0	28,0	16,0	3,0
Tjenestebiler og ladepunkter	7,0	4,0	4,0	3,5
Kombinasjonsbygget – tilbygg	9,0	-	-	-
Kommunale formålsbygg, tilpasning	5,9	2,0	6,0	1,0

Investeringer forts.

Tiltak, beløp i mill. kr.	2023	2024	2025	2026
Brann/redning	1,0	2,3	11,1	0,9
Næringsareal	2,0	15,0	-	-
Næringsbygg Røstad	-	8,5	-	-
Festiviteten	-	-	-	17,4
Tilskudd kirke	2,0	2,0	2,0	2,0
Veg/gatelys etc	5,6	3,6	4,7	13,6
Jamtv. 16 og Nordsiv. 4	15,0	16,0	-	-
Veghøvel	5,0	-	-	-
Annet	9,8	12,6	12,7	12,7
<i>Sum inv. selvkost</i>	<i>87,1</i>	<i>102,8</i>	<i>69,1</i>	<i>51,7</i>
<i>Sum andre inv.</i>	<i>164,0</i>	<i>53,5</i>	<i>44,9</i>	<i>161,0</i>
SUM	251,1	156,3	113,5	212,7

Investeringer forts.

- Selvkost 87,1 mill. kroner
 - Vann og avløp 59,6 mill. kr.
 - Tomteutvikling 25,0 mill. kr.
 - Feiing 0,5 mill. kr.
 - Næring 2,0 mill. kr.
- Selvfinansierende
 - Kombinasjonsbygget 9,0 mill. kr.
 - Nordsivegen 4 15 mill. kr.
 - Veghøvel 5,0 mill. kr.
 - Infrastruktur Levanger havn 8,0 mill. kr.

Endringer fra gjeldende investeringsplan

- Tjenestebiler redusert med 1,5 mill. kroner
- Åsen barne- og ungdomsskole forskjøvet, byggestart i 2026
- Åsen barnehage tatt ut av planen i påvente av oppvekstutredningen
- Europapark generelt og kulturhus spesielt, er tatt ut av investeringsplanen
- Tennishall, Levanger arena er tatt ut av planen
- Uteområder barnehager tatt ut av planen i påvente av oppvekstutredning
- Uteområde skoler er tatt ut av planen i påvente av oppvekstutredningen
- Midler til asfaltering er halvert
- Gang-/sykkelvei Halsan er forskjøvet fra 2023 til 2025/2026
- Administrative IKT-løsninger er tatt ut av planen, avventer nytt samarbeid
- Kjønsdalmarka 4 tatt inn i planen
- Veghøvel er tatt inn i planen
- Flere investeringer kan bli foreslått som følge av diverse utredninger (boligsosial temaplan, mm.)

Renter og avdrag

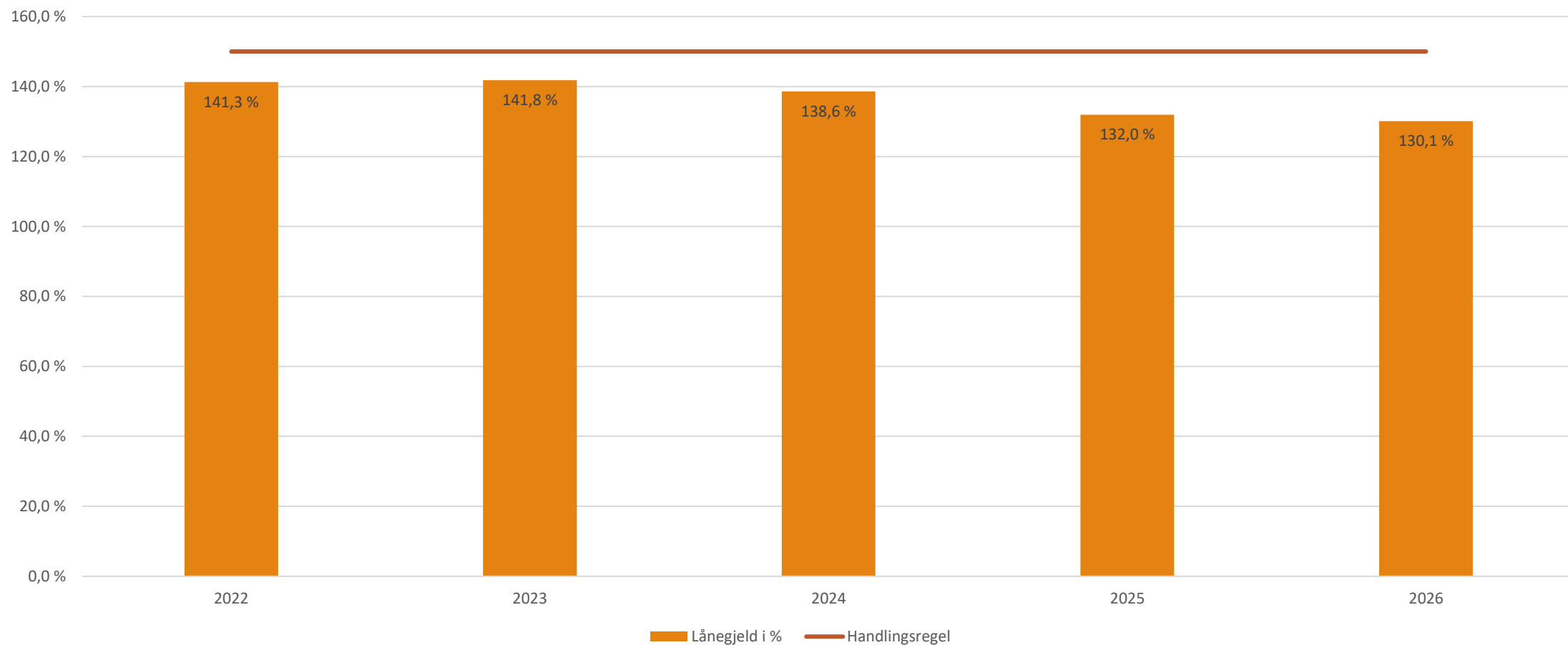
- Utvikling langsiktig gjeld i planperioden:

Mill. kr.	2022	2023	2024	2025	2026
Langsiktig gjeld 01.01 *	2 581 719	2 684 219	2 786 764	2 796 864	2 786 324
Låneopptak	200 000	210 255	123 600	51 960	155 620
Avdrag	97 500	100 500	104 000	107 000	113 000
Langsiktig gjeld 31.12.	2 684 219	2 793 974	2 813 574	2 758 534	2 801 154

- *) Eks. pensjonsforpliktelser og startlån til videreutlån

Eksakt låneopptak vil ikke være kjent før ved utgangen av hvert enkelt regnskapsår

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

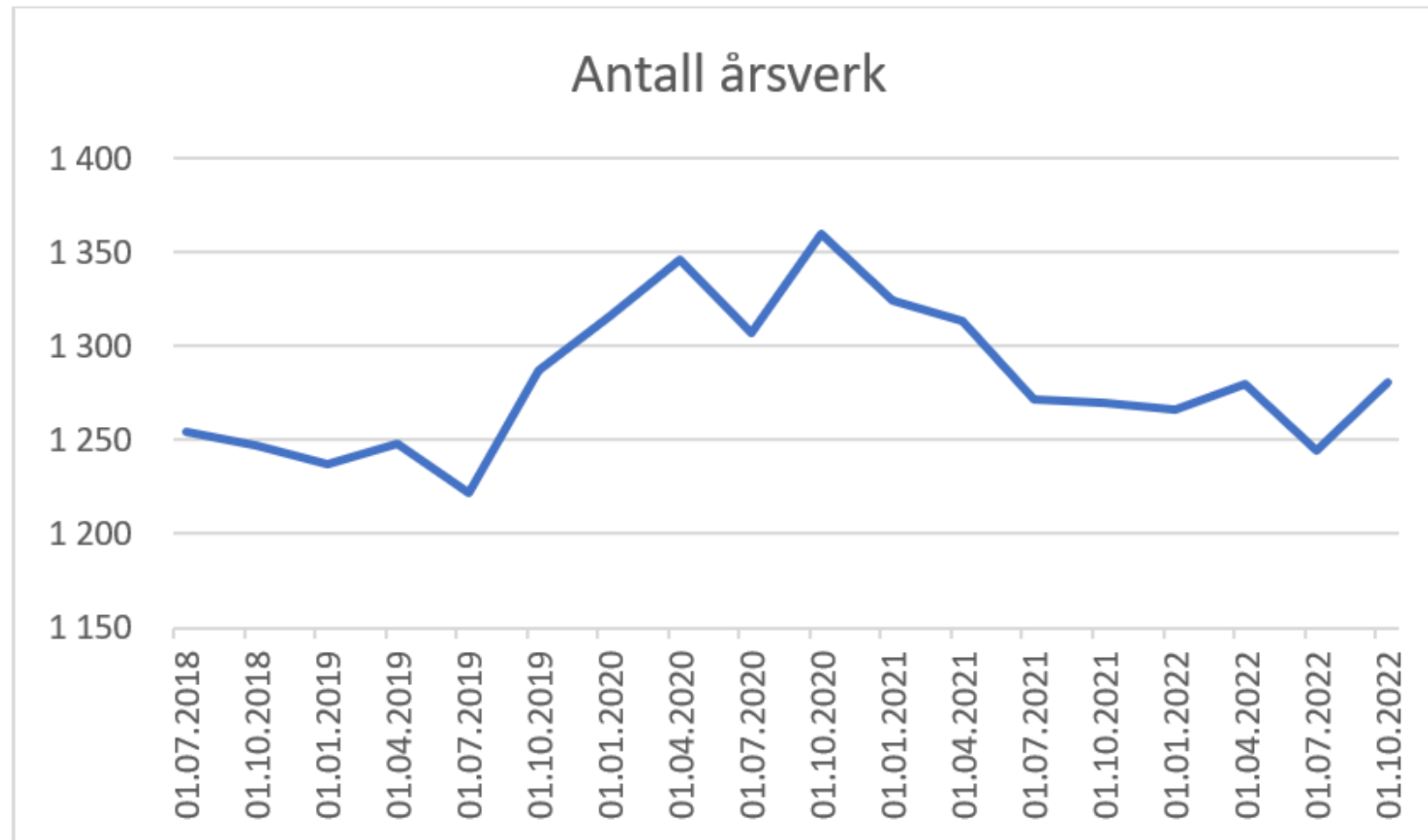

Viktig å huske på!

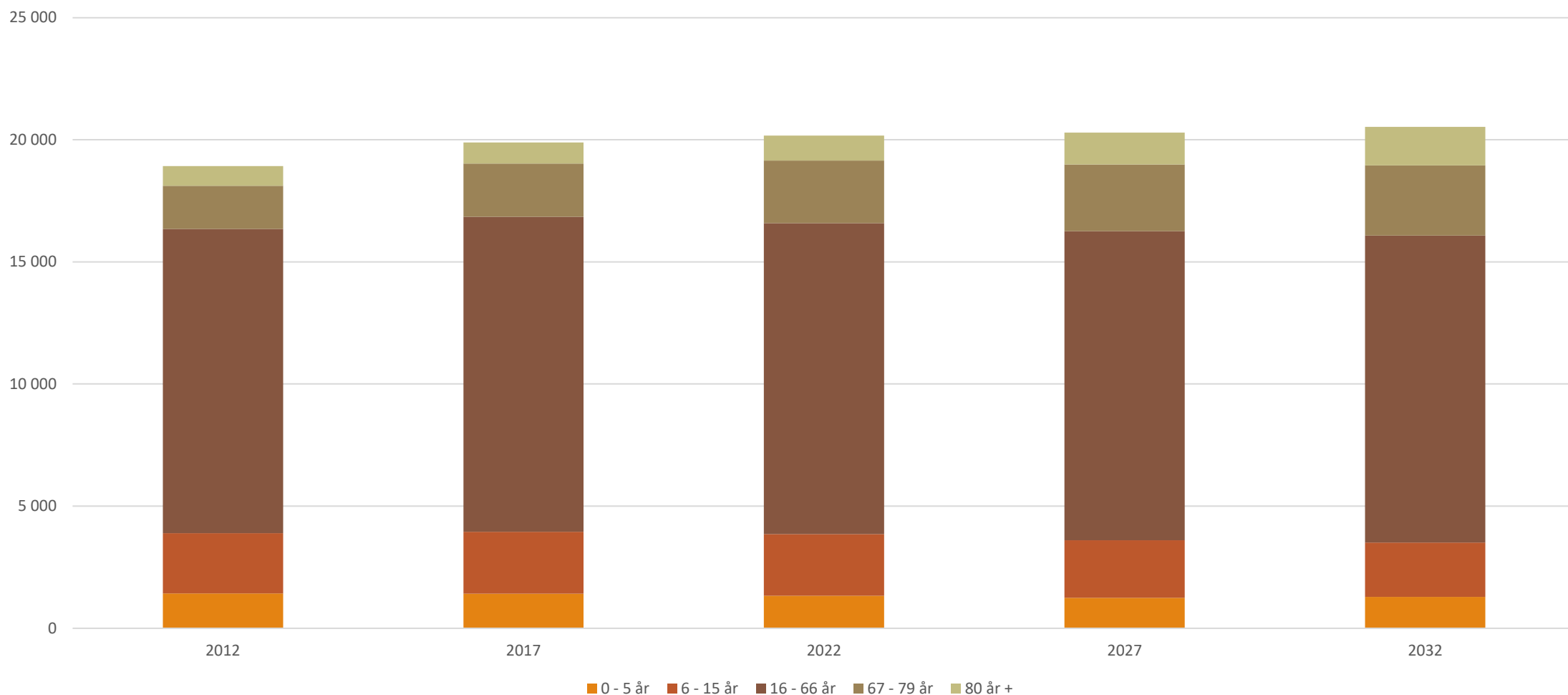
- Vi produserer tjenester for 1,9 milliarder kroner
 - Vi gir tjenester til flere innbyggere i budsjett 2023 enn i budsjett 2022
- Vi investerer for 250 millioner kroner i 2023
- Vi er ikke dårlig stilt i Levanger, men vi må ta ned drifta og jobbe smartere.
- Vi får til veldig mye:
 - Vi har tatt i mot 170 flyktninger, og kommer også til å ta i mot flyktninger i 2023
 - Det jobbes aktivt med å legge til rette for næringsareal
 - Det jobbes aktivt med å legge til rette for hotelletablering
 - Levanger kan vise til befolkningsvekst og økt utbyggingstakt
 - Aktive frivillige lag og organisasjoner
 - Vi har gode skoler og barnehager
 - Både privat og kommunal tomteutvikling
 - +++
 - Det jobbes aktivt med byutviklingsstrategi

Det er ikke slik at vi ikke har omstilt oss tidligere

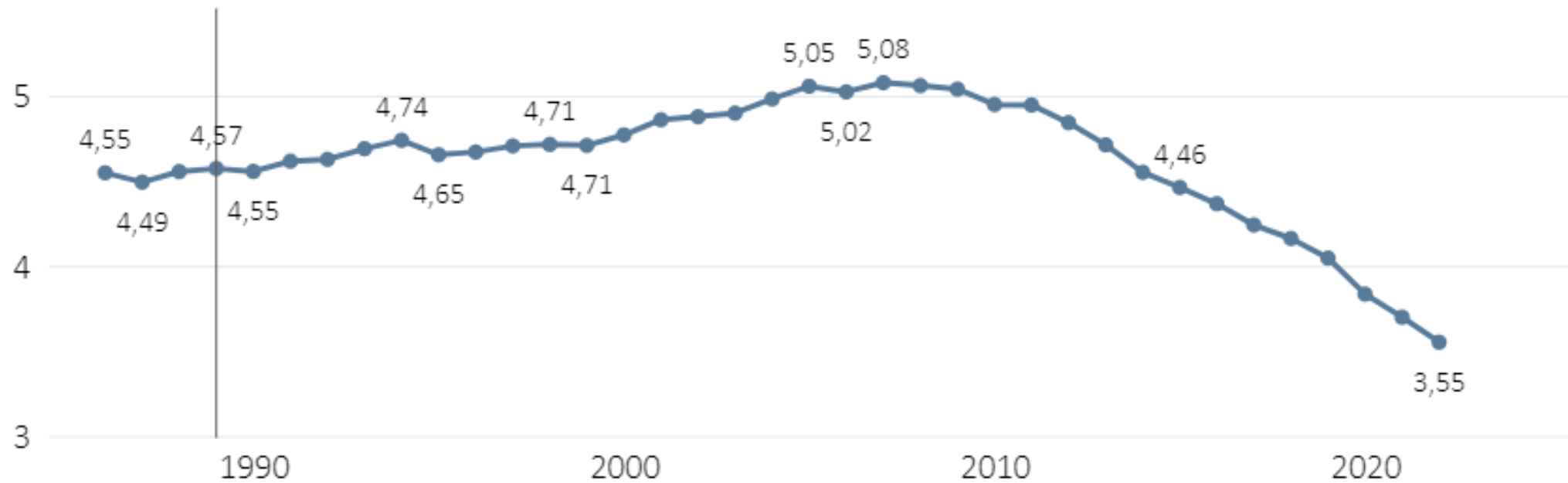

Demografi vil påvirke framtidige prioriteringer

Demografi – innbyggersammensetning (SSB)

Indeks forsørgerevne (befolkning 16-66 vs 67+)

Regionalt
samarbeid

- Brann/redning(?)
- Sammenslåing av IKT-tjeneste på Innherred
- Større grad av regional samordning for å kunne fange opp demografiutfordringer
- Faglige nettverk
- Innherred regionråd

Digital
transformasjon

- Digital transformasjon som en del av effektiviseringsarbeid
- Digital transformasjon må skje ut i sektorene
- Sektorvis samordning på tvers av kommunegrense, men fortsatt rom for lokalt handlingsrom
- Felles regionalt målbilde og strategi
- Implementering må tilpasses lokale rammebetingelser (økonomi, gjennomføringsevne, med mer.)

Helsefremmende organisasjon

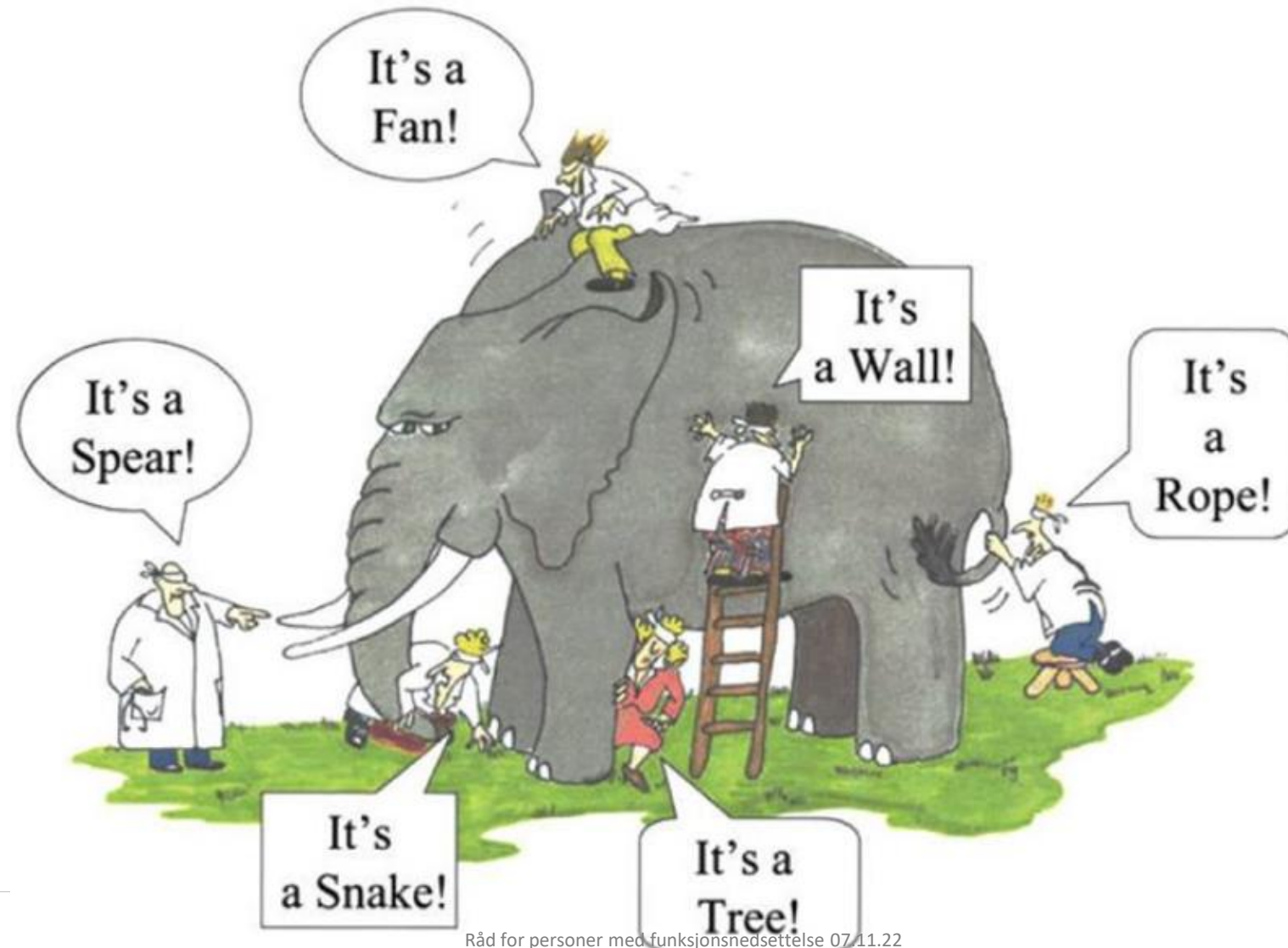
- Forankring av helsefremmende organisasjon i konteksten av all lederutvikling
- Jobbe helhetlig, systematisk og kunnskapsbasert med sykefravær og nærvær
- I ledelsesplattformen er det formulert tydelige forventninger til hva som skal kjennetegne god ledelse i Levanger kommune
- Det er essensielt at det helsefremmende arbeidet er integrert i daglig drift, og at det er noe vi jobber med kontinuerlig.
- «Ny giv i sykefraværsarbeidet»
- Kommunedirektøren ønsker å løfte fram jobben som gjøres for å styrke og utvikle partssamarbeidet (medbestemmelsesgrupper)
 - på organisasjonsnivå
 - i linjeorganisasjonen.
- gode rutiner og retningslinjer, samt tilbud om opplæring og kompetanseheving både på gruppe- og individnivå.
 - opplæring i hvordan man bygger en kultur for nærvær gjennom et godt arbeidsmiljø
 - styrking av partssamarbeidet
 - tettere oppfølging av ansatte som står i fare for å bli, eller allerede er sykmeldt.
- HMS-uke på senhøsten/IA-fagdag
 - 2021: «En helsefremmende arbeidsplass gjennom styrket partssamarbeid i medbestemmelsesgruppene»
 - 2022: emosjonelle og relasjonelle risikofaktorer i HMS-arbeid, og hvordan det kan oppleves som emosjonelt belastende å arbeide med mennesker.

Organisatorisk
omstilling

- Vil foregå i alle fokusområdene
- Med utgangspunkt i
 - Endring i økonomiske rammebetingelser
 - Ivaretagelse av klima og miljø
 - Økt samskaping mellom innbyggere, organisasjoner og næringsliv
 - nye faglige utviklinger
 - Demografiendringer
- Både **strukturell** og **kulturell** organisatorisk omstilling

Det handler om å se helheten

Gevinstrealiseringsmetodikk handler om å realisere både mål og gevinster på en helhetlig og systematisk måte

Kulturendring

- Tradisjonell tilnærming

Alle gjør sitt beste

....så ser vi hva som skjer

- Ny tilnærming – sette seg mål

Dette vil vi oppnå

Hva må vi gjøre for å få det til?

Neste års budsjettprosess

- Vi må legge til grunn en mer helhetlig tilnærming
- Helhetlig budsjettering som en samskapende prosess
- Enhetsledere er sentrale interessenter i dette arbeidet
- Vi vil bli utfordret på etablert praksis(!)

En helhetsmodell - finne og prioritere tiltak med størst gevinstpotensial på tvers av organisasjonskart og budsjetter ol.

Lag heller et nytt budsjett for ny praksis og bemanningsplan for berørte kostnadssteder/ tjenesteområder enn å regne på mange små og store budsjettendringer.

Til slutt

- Det vil oppstå uforutsette situasjoner/hendelser som vil utfordre premissene for budsjettrammene
- Vi vil møte motstand, motgang og kritikk underveis i omstillingsarbeidet
- Det er viktig å beholde det langsiktige fokuset – selv om at dette kan utfordre tålmodigheten
- Her må vi dra lasset i lag
- Det er av avgjørende betydning at alle interessenter er sitt ansvar bevisst
- det er krevende for enhetene i stramme tider, vær tilbakeholden med å pålegge nye oppgaver/ekstra arbeid
- Omprioritering forutsetter inndekning
- Alternative budsjettforslag MÅ utredes(!)

Som folkevalgt må du forstå hvilke konsekvenser en beslutning har for kommunenes økonomi i dag og i fremtiden under endrede rammevilkår.

Veien videre...

Hendelse	Utvalg	Dato
Politisk behandling	Kommunestyre, vedtak	30. november
Politisk behandling	Formannskapet, innstilling	16. november
Politisk behandling	Driftsutvalg og Plan- og utviklingsutvalg	9. november
Orientering ev. uttalelse	Ungdomsrådet	9. november
Orientering ev. uttalelse	Eldrerådet	8. november
Orientering ev. uttalelse	Råd for personer med funksjonsnedsettelse	7. november
«Spørretime», orientering	Formannskapet, utvidet	2. november
Presentasjon	Administrasjonsutvalg	26. oktober